

ANALÜÜS TUULEPARKIDE KAVANDAMISEKS VALGA VALLAS

Sissejuhatus

Tuulepark Vabariigi Valitsuse 01.10.2021 määruse nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“ kohaselt on olulise ruumilise mõjuga ehitis, kui ehitis on Vabariigi Valitsuse 26.06.2003 määruse nr 184 „Võrgueeskiri“¹ tähenduses, mis koosneb vähemalt 30 meetri kõrgustest elektrituulikute. Tuuleparkide kavandamiseks kohalikus omavalitsuses on kaks võimalust. Planeerimisseaduse tähenduses on üldplaneeringu ülesanne olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoha valimine. Samas, kui üldplaneeringuga seda ei tehta, siis annab planeerimisseadus § 95 võimaluse olulise ruumilise mõjuga ehitise püstitamiseks koostatud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu alusel.

Seega on Valga valla üldplaneeringu koostamisel valida kahe võimaliku lahenduse vahel:

1. Valga valla üldplaneeringuga tehakse tuuleparkide kui olulise ruumilise mõjuga ehitiste rajamiseks asukohavalik, sealjuures arvestades üldplaneeringu koostamisel teadaolevate asjaoludega. Üldplaneeringuga on võimalik määrata tuuleparkide asukoht ja hinnata kaasneva mõju üldisemalt ning detailplaneeringu menetluses kavandada tuuleparkide ehitamiseks täpsemad tingimused ja hinnata laiemalt kavandatava tegevusega kaasnevaid mõjusid. Samas on ka võimalik minna võimalikult täpseks, et peale üldplaneeringu kehtestamist on võimalik ehitamine projekteerimistingimuste alusel.²
2. Valga valla üldplaneeringuga ei tehta tuuleparkide kui olulise ruumilise mõjuga ehitise rajamiseks asukohavalikut. Arendushuvi korral koostatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneering, mis arvestab kehtiva üldplaneeringuga. Sel juhul on eriplaneering ehitusprojekti koostamise alus lähiaastateks. Eriplaneering on lähiaastate ehitustegevuse aluseks ja ei ole mõeldus pikaajalise strateegilise arengu suunamiseks. Eriplaneering kaotab kehtivuse, kui planeeringut ei ole ellu viidud viie aasta jooksul kehtestamisest arvates.

Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamine võib tulla päevakorda ka juhul, kui kehtestatud üldplaneeringus on asukoha valik tuuleparkidele tehtud, kuid põhjendatud juhtudel või asjaolude muutusel kerkib esile mõni uus arendusala.

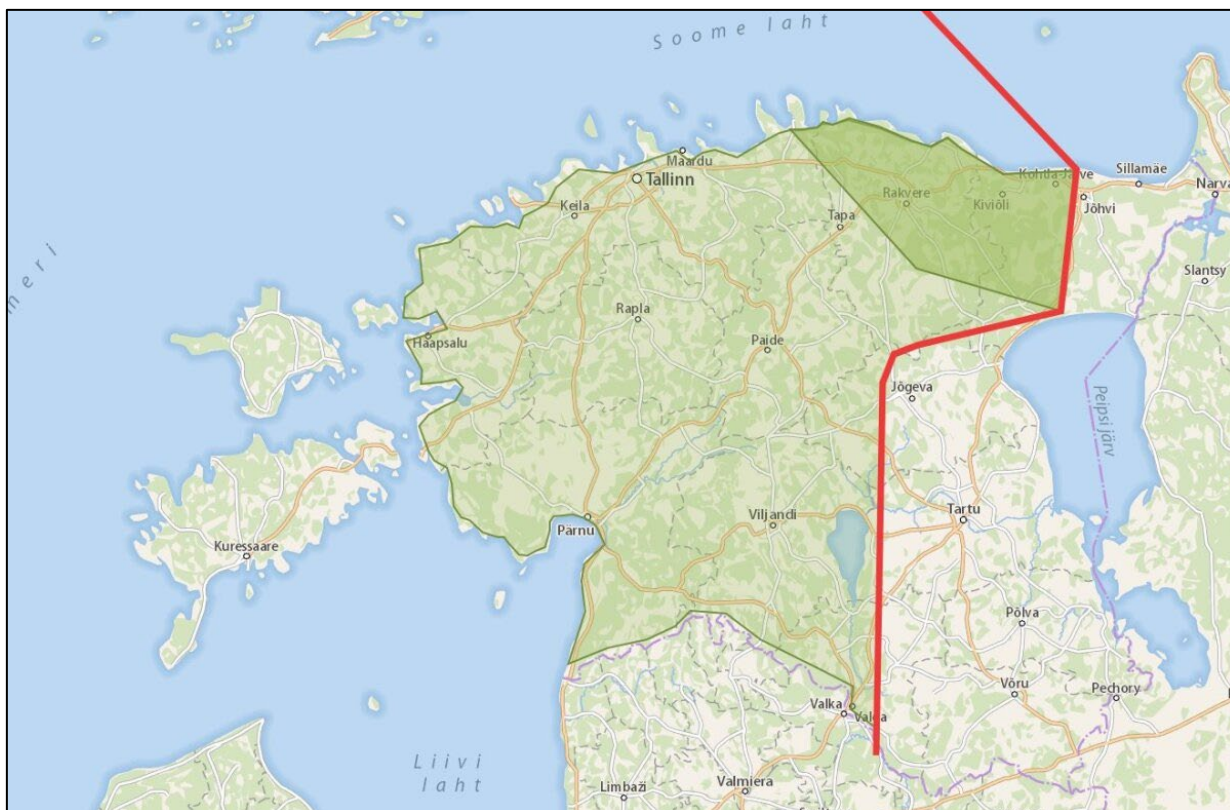
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on oma 07.01.2020 kirjas kohalikele omavalitsustele toonitanud vajadust näha ette taastuveneergetika arengus ette võimalikult laialdased ala, kuna see tagab täiendava panuse kohaliku arengusse ning on oluliseks nurgakiviks riikliku energiapoliitika eesmärkide täitmisele. Arvestades, et Eesti kliima- ja energiapoliitika näeb ette taastuvenergia tootmise mahu olulist suurenemist, siis soovitatakse üldplaneeringu koostamisel kaaluda võimalusi energia tootmiseks vajalike alade kavandamist. Sama seisukohta rõhutab ka Rahandusministeerium, kes on jaganud teavet ja korraldanud infopäevi, et kohalikud omavalitsused võtaksid tuuleenergeetika arendamise koostatava üldplaneeringu ülesandeks.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium informeeris 01.06.2021 kirjaga kohalikke omavalitsusi Vabariigi Valitsuse otsusest, mis leevendavad riigikaitselisi kõrguspiiranguid rohkemates omavalitsustes

¹ Vabariigi Valitsuse 26.06.2003 määrus nr 184 „Võrgueeskiri“ mõiste. *Tuulepark* käesoleva määruse tähenduses on mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam.

² Tuuleparkide teemalistel aruteludel Rahandusministeeriumiga on jõutud järeldusele, et kõige parem lahendus on üldplaneeringus välja valitud aladele koostada detailplaneering, mis võimaldab selgitada välja tegelik tuulikute rajamiseks sobilik ala ning viia läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine, mis on piisavalt detailne.

2025. aastal. Kompensatsioonimeetmete rakendamisel vabaneb kuni 60% Mandri-Eesti alast riigikaitselistest kõrguspiirangutest (skeem 1).

Skeem 1. Kompensatsioonimeetmete rakendamisel vabanev Mandri-Eesti ala (allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 01.06.2021 kiri)

Nii rahvusvahelised allikad kui ka Eesti 2030+ üleriigiline planeering soovivad taastuenergia elektrijaamade rajamiseks kasutada alasid, mis on juba kas põllumajanduse, tööstuse või energiatootmise tõttu kasutuses olnud ning kus on olemas hea elektri- ja teedetaristu.

Tuuleenergeetika arendamiseks alade valikul tuleb lisaks riigikaitselistele piirangutele arvestada ka teiste piirangute ja väärtustega.

Tuleb arvestada, et mõju kohalikele elanikele oleks võimalikult väike ja aktsepteeritav, rohevõrgustik peab jääma toimima, loodus- ja muinsuskaitsealased väärtused ning vaated väärtuslikele maastikele peavad säilima. Samuti tuleb välistada Naturale ebasoodne mõju, väärtuslikud põllumajandusmaad hoida sihtotstarbeliselt kasutatavad jne. Sobivate alade otsimine ning kindlaks määramine tähendab tundlike alade kaardistamist. Käesolevas töös on sobivate alade hindamiseks kasutatud järgmiseid olulisemaid kriteeriumeid ja puhveralasid, mis mõjutavad tuulikute võimalike asukohtade valikut:

- Kaugus elukondlikest hoonetest või tiheasustusaladest,
- Kalmistud ja teised kultuurilised väärtused,
- Looduskaitsealaste objektide lähedus,
- Roheline võrgustik,
- Väärtuslikud maastikud,
- Infrastruktuuri elemendid, sh kõrgepingeliinid,
- Maanteed ja raudteed,

- Maardlad.

Käesoleva tööga kaardistatakse sellised kriteeriumid, mis välistavad tuulikuparkide rajamise teatud piirkondades ning kriteeriumid, mida arvestades on vajalik viia läbi täiendavaid uuringuid või sõlmida kokkuleppeid.

Tingimata on oluline roll tuuleparkide kavandamisel kohalikul kogukonnal. Käesoleva töö peamine eesmärk on anda Valga valla üldplaneeringu koostamiseks sisend, sh välja selgitada võimalikud tuuleparkide arendamise alad Valga vallas ning algatada diskussioon Valga valla elanikega, maaomanikega ja ettevõtjatega, kas ja kuidas kajastada teemat Valga valla üldplaneeringus.

Töö koostamiseks on kasutatud järgmiseid dokumente ja nendes toodud juhiseid ning soovitusi:

- Kohalike omavalitsuste tuule- ja päikeseenergia käsiraamat (Tallinn 2020),
- Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitused nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (28.06.2021),
- Pärnu maakonna planeeringu tuuleenergeetika teemaplaneering (2013),
- Türi valla territooriumil tuuleparkide asukohavaliku analüüs (Kobras AS, 2020),
- Valga maakonnaplaneering 2030+.

Lisaks eelnimetatutele töötati läbi erinevad õigusaktid, tuuleparkide arendamisega seotud teemaplaneeringud, eriplaneeringute koostamise lähteseisukohad, keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanded, valdkondlikud infomaterjalid jms, mis andis töö koostamiseks teadmisi ja tõi välja teiste kohalike omavalitsuste valdkondliku kogemuse.

Koostatud tööle on oma arvamuse andnud või teinud täiendavaid märkusi järgmised kaasatud isikud:

- Valga Vallavalitsuse planeeringute- ja keskkonnakomisjon,
- Alkranel OÜ,
- Rahandusministeerium,
- Keskkonnaamet,
- Keskkonnaagentuur,
- Riigi Metsamajandamise Keskus,
- Arendajad, kes on avaldanud soovi olla Valga valla üldplaneeringu koostamisse kaasatud.

Töö koostaja: Lenna Hingla

Valga Vallavalitsuse ehitus- ja planeerimisteenistuse planeeringute juhtivspetsialist
Ruumilise keskkonna planeerija, tase 7 (nr 109262)

Metoodika

Tuuleparkide rajamiseks võimalike sobilike alade leidmine toimus välistamise meetodil. Koguti kokku loetelu objektidest ja aladest, kuhu tuuleparkide rajamiseks esinevad teatud asjaolud, mis välistavad või ei soosi pargi rajamist. Objektid või alad tulenevad õigusaktidest või on teadaolevatest tuulikute töötamisega kaasnevatest mõjudest. Teisena toodi välja objektid ja alad, mis ei välista tuulikute püstitamist, kuid tuleb hinnata tuulikute lähtuvat mõju või analüüsida ala või ehitise edasise toimimise võimalusi.

Analüüsitud info koondati kokku ArcGis tarkvara kasutades ja markeeriti võimalikud sobilikud alad tuulikute püstitamiseks (edaspidi ka potentsiaalsed alad).

Tuuleparkide rajamiseks vajalikud alad on välja valitud piiratud info ja spetsiifiliste uuringuteta. Selleks, et püstitada käesoleva töö kriteeriumite alusel sobilike aladele tuulikuid tuleb koostada üldplaneeringule järgnevalt detailplaneering, mille käigus selgitatakse välja tegelik tuulikute püstitamiseks sobilik koht. Detailplaneeringu menetluse käigus on tagatud spetsiifiliste ja asjakohaste uuringute koostamine ning võimalike kaasnevate mõjude täpsem hindamine. Selleks ajaks on teada ka konkreetsete tehnilised andmed tuulikute kohta (kõrgus, tiiviku diameeter, müratase jms).

KAARDIANALÜÜS TUULEPARKIDELE SOBILIKE ALADE LEIDMISKES

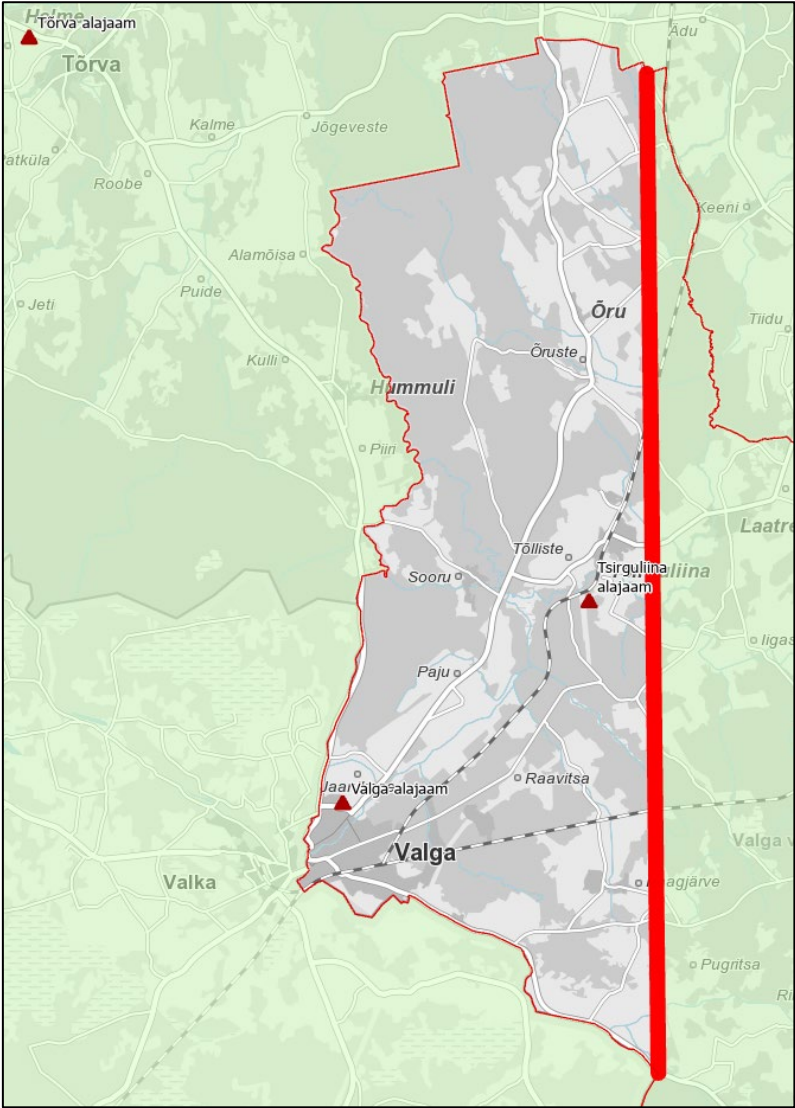
Valga valla osa tuuleparkide arendamiseks

Vabariigi Valitsus on teinud otsuse, et 2025. aastal vabaneb riigikaitsealadest kõrguspiirangutest enamik Mandri-Eestist, sh osa Valga vallast. Skeemil 2 on toodud võimalik vabanev ala Valga vallast. Täpsem ulatus ja tingimused töötatakse koostöös Kaitseministeeriumiga välja planeeringu koostamise käigus.

Analüüsitava ala on ligikaudu 25 000 ha, mis hõlmab riigikaitsealadest kõrguspiirangutest vabanevat valla läänepoolset osa (telje asukoht ligikaudne ja täpsustatakse järgnevate planeeringute käigus). Alal asub Valga linn, Tsirguliina ja Õru alevik ning teistest suurematest asustusaladest Sooru ja Priipalu külakeskus. Alal elab rahvastiku registri andmetel (seis jaanuar 2021) 88 % valla elanikest. Kuna tuuleparkide rajamine välistatakse tiheasustusalade vahetusläheduses, siis otseselt puudutavate isikute hulk on väiksem. Analüüsitava ala hajaasustuses elavate elanike arv on ligikaudu 1000 inimest. Kaardianalüüsi tehes arvestatakse nende elanike majapidamisega.

Tuulepargi rajamise üheks eelduseks on alajaamade lähedus. Analüüsitava alal asub Valga alajaam ja Tsirguliina alajaam. Samas on ligikaudu 20 km kauguses ka Tõrva alajaam. Seega on analüüsitava alal tagatud alajaamade lähedus võrguga liitumiseks. Varasemad uuringutes on välja toonud, et otstarbekaks kauguseks tuulepargi ja alajaama vahel peetakse kuni 15 km.

Edasises töös nimetatakse Valga valla osa, mis vabaneb riigikaitsealadest kõrguspiirangutest analüüstavaks alaks.

Skeem 2. Skeemist 1 lähtuv lähivaade Valga vallale (aluskaart: Maa-amet 2021)

Valga maakonnaplaneering 2030+

Valga maakonnaplaneering 2030+ kehtestati 2017. Planeeringuga nähakse ette tingimused taastuvenergeetika arendamiseks. Kuna planeeringus märgitakse, et üleriigilise planeeringu järgi ei ole Valga maakond riiklikult oluliseks tuuleenergeetika arendamise piirkonnaks, siis on põhimõtted kehtestatud väiketuulikute püstitamiseks kohalikuks väikesemahuliseks tarbimiseks. Täna on olukord ja lähenemine muutunud ning samad tingimused on rakendatavad ka suurte tuuleparkide arendamiseks. Maakonnaplaneeringu järgi tuleb tuulikute ja tuuleparkide kavandamisel järgida järgnevat:³

- Kaitseministeeriumiga tuleb kooskõlastada kõigi, st mistahes kõrgusega tuulegeneraatorite ja tuuleparkide planeeringud ja projekteerimistingimused või nende andmise kohustuse puudumise ehitusloa eelnõud või ehitamise teatised. Riigikaitseliste huvide tagamiseks on tarvis

³ Väljavõte Valga Maakonnaplaneeringust 2030+

(<https://maakonnaplaneering.ee/documents/2845826/18413177/Valga+maakonnaplaneeringu+2030%2B%20seletuskiri.pdf/e4e7d88e-199e-47f4-a9c5-8c632fa33135>)

Kaitseministeeriumiga koostööd alustada juba tuulegeneraatori või tuulepargi kavandamise algstaadiumis.

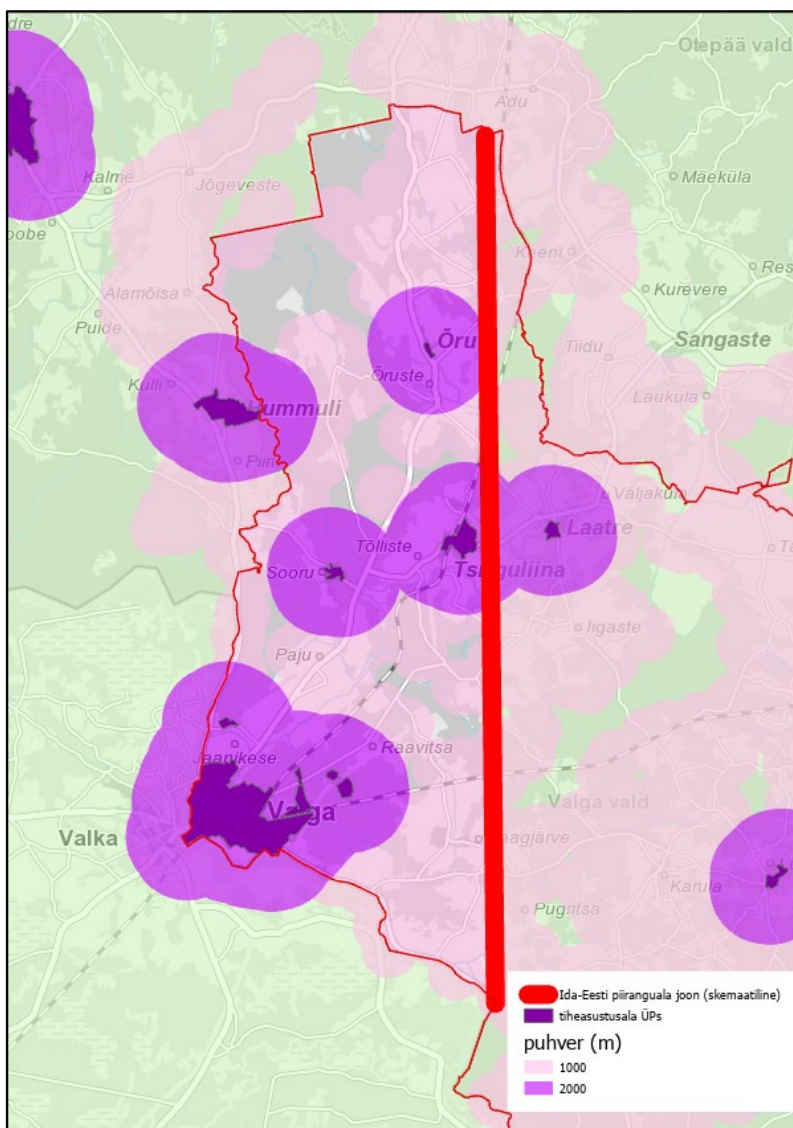
- Tuulikute kavandamisel peab tuuliku minimaalne kaugus riigimaanteest olema võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast ja tiiviku laba kõrgus) ning tuulikute planeerimisel peab lähtuma avariohtu leevendavatest meetmetest.
- Tuulikute kavandamisel peab tuuliku minimaalne kaugus raudtee kaitsevööndi piirist olema võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast ja tiiviku laba kõrgus) ning tuulikute planeerimisel peab lähtuma avariohtu leevendavatest meetmetest.
- Tuuleparkide kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata mürahäiringu vältimisele ning vajadusel leevendusmeetmete väljatöötamisele. Uute tuuleparkide kavandamisel tuleb eesmärgiks seada eesmärgiks seadusandluse järgse kõige rangema tööstusmüra ekvivalenttaseme normväärtuse tagamine ehk II kategooria elamumaa puhul 50 dB päeval ning 40 dB öösel.
- Tuulikute ja tuuleparkide, kui maastikul domineerivate objektide, kavandamisel lähtuda maastikuväärtuste säilimisest.

Kaugus elukondlikest hoonetest ja tiheasustusaladest

Tuulikute ja elukondlike hoonete või tiheasustusalade vahelise sobiliku kauguse leidmine sõltub eelkõige rajatisest tulenevast müratasemest. Keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ järgi on müra normtase elamu alade puhul päeval 50 dB ja öösi 40 dB. Tulenevalt tuulikute ja nende kõrgusest on nendest tulenev müra tase erinev. Varasemate müra modelleerimiste põhjal on planeeringute koostamiseks kokku lepitud optimaalsed vahekaugused. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium⁴ on soovitanud kavandada elamute ja ühiskondlike hoonete vahekauguseks rohkem kui 1000 m. Tiheasustusega aladest (linnad, alevikud) kavandada vahekauguseks 2000 m. Maaomaniku nõusolekul võib elektrituulikuid paigaldada maaomaniku elamule lähemale kui 1000 m juhul, kui on tagatud nõuetele vastav müra normtase.

Analüüsides Valga valla asustust joonistuvad välja alad, kuhu on võimalik määrata tuuleparkide võimalikud asukohad, et nendes tulenevad häringud on naabruskonda jäävatele elanikele minimaalsed. Lisaks Valga vallale on puhvrite loomisel arvestatud ka Tõrva valla elukondlike hoonetega. Elukondlikud ruumikujud selekteeriti välja ETAKi andmekihist (allikas: Maa-amet 2021). Tiheasustusalade ruumikujud on Valga valla ja Tõrva valla üldplaneeringute eelnõudest.

⁴ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 13.03.2019 kiri nr 17-7/2019/2142 Taastuvenergia kajastamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes (registreeritud Valga Vallavalitsuse dokumendiregistris 13.03.2021 nr 9-1.3/1124)

Skeem 3. Puhverdatud alade ulatus elukondlike hoonete ja tiheasustusalade ümber (Aluskaart: Maa-amet 2021)

Skeemilt nähtub, et analüüsitaval alal puudub inimasustus Mustumetsa külas, Unikülas ja Kivikülas. Väiksemad asustamata alad on ka Öruste külas, Tõlliste külas ja Raavitsakülas.

Üldkasutatavate aladega arvestamine

Tuulepargid võiksid jääda puhke- ja virgestusaladest rohkem kui 1000 m kaugusele. Valga valla üldplaneeringu eelnõuga on kavandatud puhke- ja virgestusalad keskustesse, kus asustus on tihedam ning asustuse elukondlike hoonete ümber arvestatakse 1000 m puhvriga. Seega tuuleparkide kavandamiseks täiendavat piirangut puhke- ja virgestusalade puhul ei esine.

Kalmistute ümber tuleb arvestada puhverala ulatuseks 500 m. Analüüsitaval alal asuvad Valga linna kalmistud (4 kalmistut) ja Priipalu küla kalmistu. Kuna nimetatud kalmistud asuvad keskuste lähedal, siis tuuleparkide rajamiseks täiendavaid piiranguid ei tule.

Looduskeskkonnast tulenevad piirangud

Ala analüüsid on välja selgitatud alal asuvad ja ka lähiümbruses paiknevad kaitstavad loodusobjektid. Järgnevas tabelis on toodud ülevaade kaitstavatest loodusobjektidest, millega tuleb tuuleparke kavandades arvestada ning järgmiste etappide planeerimistegevustes asjakohastel juhtudel täpsemalt uurida.

Tabel 1. Analüüsitaval alal ja selle mõjuraadiuses paiknevad looduskaitse objektid (Allikas: EELIS 15.11.2021 ja Keskkonnaportaali 22.11.2021).

Objekt tüüp	Objekti nimetus	Olulisus tuuleparkide kontekstis
Kaitsealad	Kuigatsi mõisa park (KLO1200123)	Kõrgendatud tähelepanu vajavad alad.
	Valga linnapark (KLO1200134)	
	Kaagjärve-Mäemõisa mõisa park (KLO1200118)	
	Ransi looduskaitseala (KLO1000711)	
	Hummuli mõisa park (KLO1200584)	
	Sooru tammik (KLO1200429)	
	Paju mõisa park (KLO1200126)	
	Valga Pargi tn amuuri korgipuude allee (KLO1200432)	
	Tõlliste vanadekodu puistee (KLO1200431)	
Hoiuala	Õru hoiuala (KLO2000105)	Kõrgendatud tähelepanu vajavad alad.
Üksikobjektid	Piiri põlispuud (KLO4000131)	Tähelepanu vajavad alad, kuid tuulikute tulenev negatiivse mõju esinemine on vähetõenäoline.
	Õru rahn; Suur rändrahn; Saksamatsi rahn; Kasa küla rahn; H. Viidingu viimane kivi (KLO40001230)	
	Kaku ristikivi (KLO4000263)	
	Pugritsa rändrahn (KLO4001037)	
	Kase tn tammed (KLO4001227)	
Natura 2000	Mõneku loodusala (RH0000644)	Tähelepanu vajavad alad. Taimeliikide ja -koosluste kaitseks loodud alade puhul on tuulikute tulenev negatiivse mõju esinemine vähetõenäoline.
	Õru loodusala (RAH0080428)	
	Sauniku loodusala (RAH0000241)	
Kaitsealused taimeliigid	Harilik ungrukold (III kaitsekategooria)	Tuuleparkidest tulenev negatiivne mõju kaitsealustele taimedele on võimalik, kui ehitustegevusi kavandatakse kasvukohtadele. Ehitustegevuse kavandamisel väljaspoole kasvukohti on mõju avaldumine ebatõenäoline.
	Sulgjas õhik (III kaitsekategooria)	
	Suur käopõll (III kaitsekategooria)	
	Karukold (III kaitsekategooria)	
	Kuradi sõrmkäpp (III kaitsekategooria)	
	Kahjaspunane sõrmkäpp (III kaitsekategooria)	
	Balti sõrmkäpp (III kaitsekategooria)	
	Helleri ebatähtlehik (III kaitsekategooria)	
	Vööthuul-sõrmkäpp (III kaitsekategooria)	
	Laialeheline neiuvaip (III kaitsekategooria)	
	Soo-neiuvaip (III kaitsekategooria)	
	Roomav öövilge (III kaitsekategooria)	
	Harilik ungrukold (III kaitsekategooria)	
	Suur käopõll (III kaitsekategooria)	
	Karukold (III kaitsekategooria)	
	Sulgjas õhik (III kaitsekategooria)	
	Pruunikas pesajuur (III kaitsekategooria)	

	Kaheleheline käokeel (III kaitsekategooria) Rohekas käokeel (III kaitsekategooria) Wulfi turbasammal (III kaitsekategooria) Kõdu-koralljuur (II kaitsekategooria) Sookäpp (II kaitsekategooria) Ebe-limanutt (II kaitsekategooria) Väike käopõll (II kaitsekategooria) Künnapuu (III kaitsekategooria) Kõdu-koralljuur (II kaitsekategooria) Kaunis kuldking (II kaitsekategooria) Soohilakas (II kaitsekategooria) Palu-karukell (II kaitsekategooria) Kollane kivirik (II kaitsekategooria)	
Kaitsealused looma- ja linnuliigid	Valge toonekurg (III kaitsekategooria) Hink (III kaitsekategooria) Suur-rabakiil (III kaitsekategooria) Hiireviu (III kaitsekategooria) Laanepüü (III kaitsekategooria) Kivisisalik (II kaitsekategooria) Laanerähn (II kaitsekategooria) Harivesilik (II kaitsekategooria) Kanakull (II kaitsekategooria) Must-toonekurg (I kaitsekategooria) Põhja-nahkhiir (II kaitsekategooria) Veelendlane (II kaitsekategooria) Nattereri lendlane (II kaitsekategooria) Suurkõrv (II kaitsekategooria) Püsiksannikas (I kaitsekategooria) Metsis (II kaitsekategooria)	Tuuleparid võivad omada teatavat mõju liikidele ja nende püsielupaikadele, mistõttu on analüüsikihtide valmistamisel need tuuleenergia arendusaladest välja arvestatud. Täiendava abinõuna on määratletud puhvertsoon vastavalt liigi tundlikkuse astmest. Täpne vajalik puhver (lähimate rajatiste kaugus) tuleb leida detaillahenduse KSH käigus, arvestades kaudseid mõjusid, nt märgades elupaikades juurdepääsuteede ja/või kuivenduste mõju.
Püsielupaik	Hiie püsielupaik (KLO3002332) Hummuli püsikannika püsielupaik (KLO3002340) Koiva metsise püsielupaik (KLO3100102) Mõneku must-toonekure püsielupaik (KLO3000519) Pugitsa väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000370) Rampe must-toonekure püsielupaik (KLO3002099) Ratniku väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000339) Sauniku käpaliste püsielupaik (KLO3001211) Supa väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000610) Supa väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001727) Tsirguliina ebe-limanuti püsielupaik (KLO3000460) Tõlliste püsikannika püsielupaik (KLO3002336) Vilaski väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000189)	Tuuleparid võivad omada teatavat mõju liikidele ja nende püsielupaikadele, mistõttu on analüüsikihtide valmistamisel need tuuleenergia arendusaladest välja arvestatud. Täiendava abinõuna on määratletud puhvertsoon vastavalt liigi tundlikkuse astmest. Täpne vajalik puhver (lähimate rajatiste kaugus) tuleb leida detaillahenduse KSH käigus, arvestades kaudseid mõjusid, nt märgades elupaikades juurdepääsuteede ja/või kuivenduste mõju.

	Virna metsise püsielupaik (KLO3000076)	
	Virna metsise püsielupaik (KLO1000653)	
	Õlatu väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001907)	
	Õruste väike-konnakotka püsielupaik (KLO3001565)	
	Õruste väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000568)	

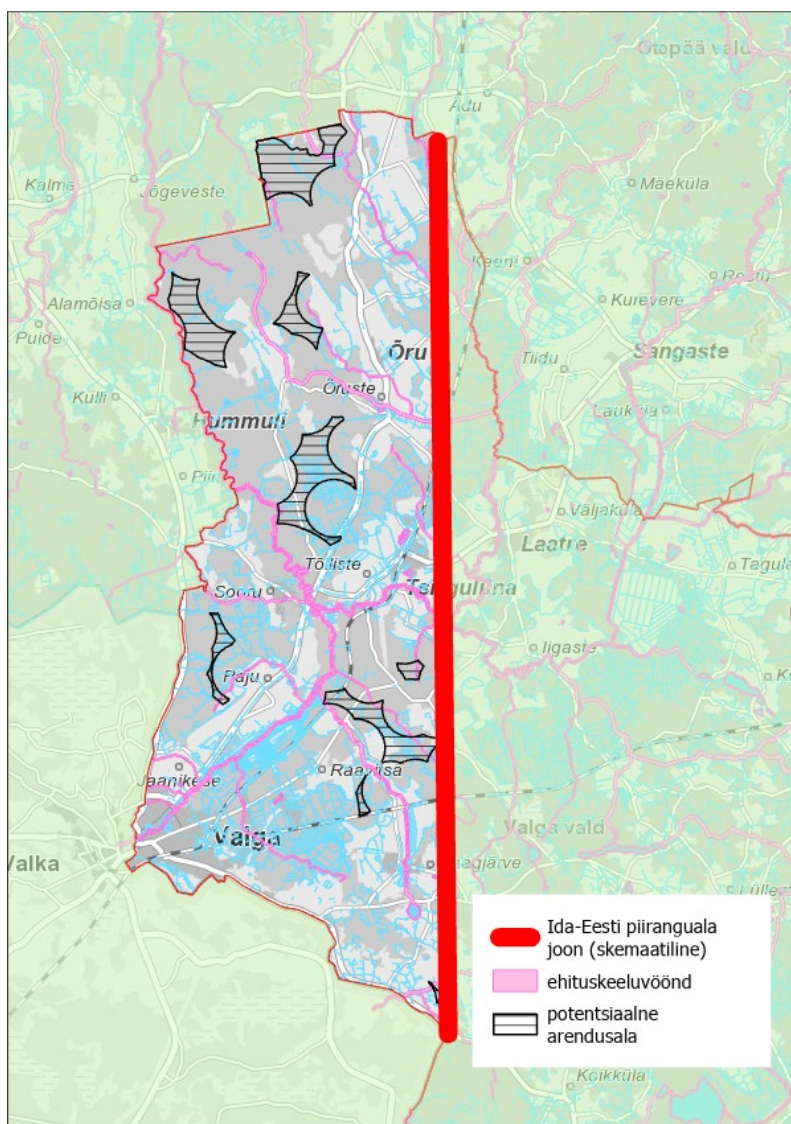
Eelnevale info juures kaardianalüüsi tehes on kasutatud ka Keskkonnaameti soovitusi maismaatuuleparkide planeerimise kohta⁵. Keskkonnaamet on andnud kohalikele omavalitsustele parimal olemasoleval teabel põhinevad soovitusel, mis lähtuvad tuuleparkide poolt potentsiaalselt mõjutatud elustikrühmade käitumuslikust iseloomust ning liigirühmade ohustatusest ning mille järgimine üldisel tasemel võimaldab minimeerida negatiivse mõju elustikule. Keskkonnaameti loodud puhvreid kasutades on välistatud analüüsitaval alal piirkonnad, kuhu tuulikute püstitamine võib kaasa tuua negatiivse mõju elustikule. Arvestades asjaoluga, et I ja II kaitsekategooria liikide leiukohtade info avalikustamine on piiratud, siis ei ole tehtud analüüsitava ala kohta eraldi skeemi. Piirangutega on arvestatud potentsiaalsete alade kaardistamisel.

Potentsiaalsete alade nr 1, 2, ja 3 läheduses asub metsise püsielupaik, mis omab ka sidusust Soontaga looduskaitsealaga. Sellest tulenevalt võib alade 1, 2 ja 3 arendamisega kaasneda täiendavaid mõjusid, mis võivad mõjutada kaitse all olevaid loodusobjekte või alasid. Sellega seoses tuleb alade arendamisel viia läbi täiendavad uuringud (s.h. kumulatiivse mõju osas) ning hinnata mõju kaitse eesmärkide saavutamisele/saavutamata jätmisele.

Looduskaitse seadusest tulenevalt on veekogu kalda ehituskeeluvööndisse tuulikute rajamine keelatud. Käesoleva analüüsi käigus arvestatakse ehituskeeluvööndite ulatusega. Edasiste planeeringute koostamisel on võimalik põhjendatud juhtudel taotleda koostatava detailplaneeringu raames Keskkonnaametilt ehituskeeluvööndi vähendamist, kui kalda kaitse eesmärgid on täidetud.

Järgneval skeemil on toodud analüüsitaval alal asuvad veekogud koos ehituskeeluvööndi ulatusega.

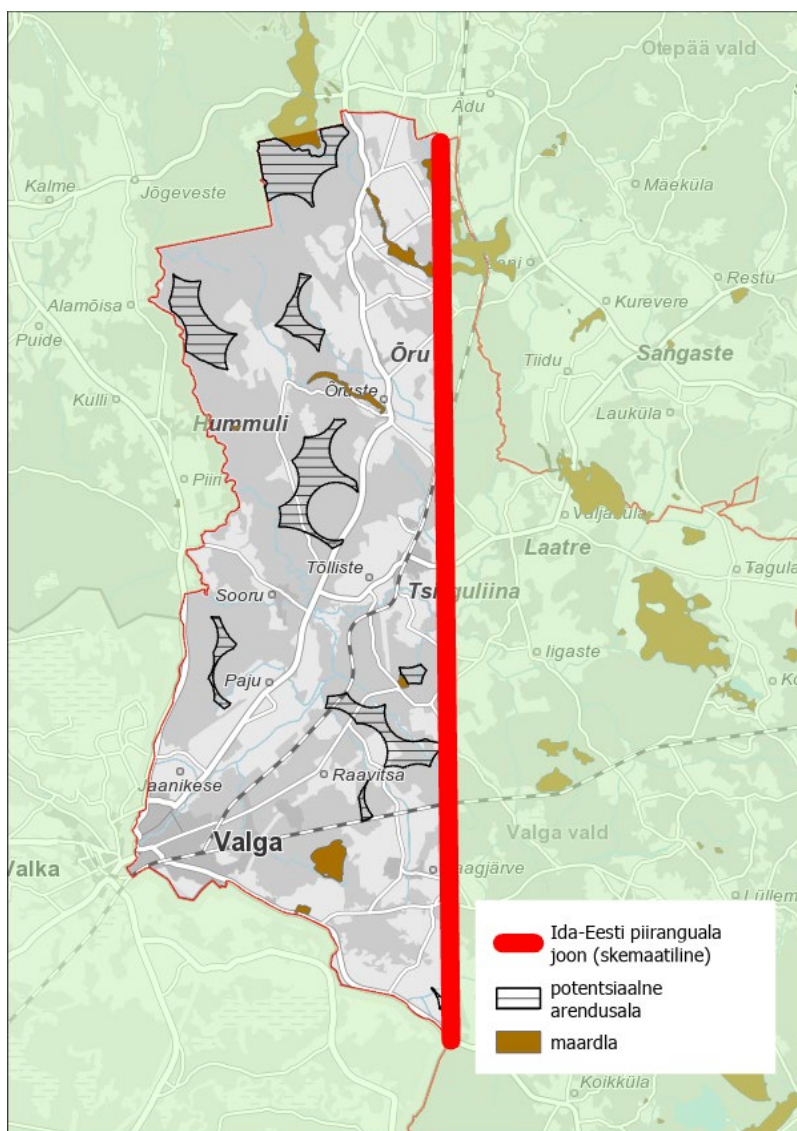
⁵ Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (28.06.2021)

Skeem 4. Analüüsitaval alal asuvad veekogud ja nende ehituskeeluvööndi ulatus (Aluskaart: Maa-amet 2021).

Maardlatega arvestamine

Maapõueseadus¹ kehtestab maapõue ja maavara kaitse põhimõtted. Vastavalt maapõueseaduse § 14 lõikele 2 on maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav tegevus lubatud üksnes Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse nõusolekul. Analüüsitaval alal paikneb viis maardlalt, millest kaks jäävad potentsiaalse arendusala kontaktvööndisse. Käesolevat analüüsi koostades on arvestatud maardlate piiriga ning potentsiaalne arendusala ei ulatu maardlale. Järgmise etapi planeeringute koostamise käigus, kui arendusala piire täpsustatakse, pole välistatud põhjendatud juhul ja asjaomaste ametiasutuste nõusolekul ehitamine maardla alale.

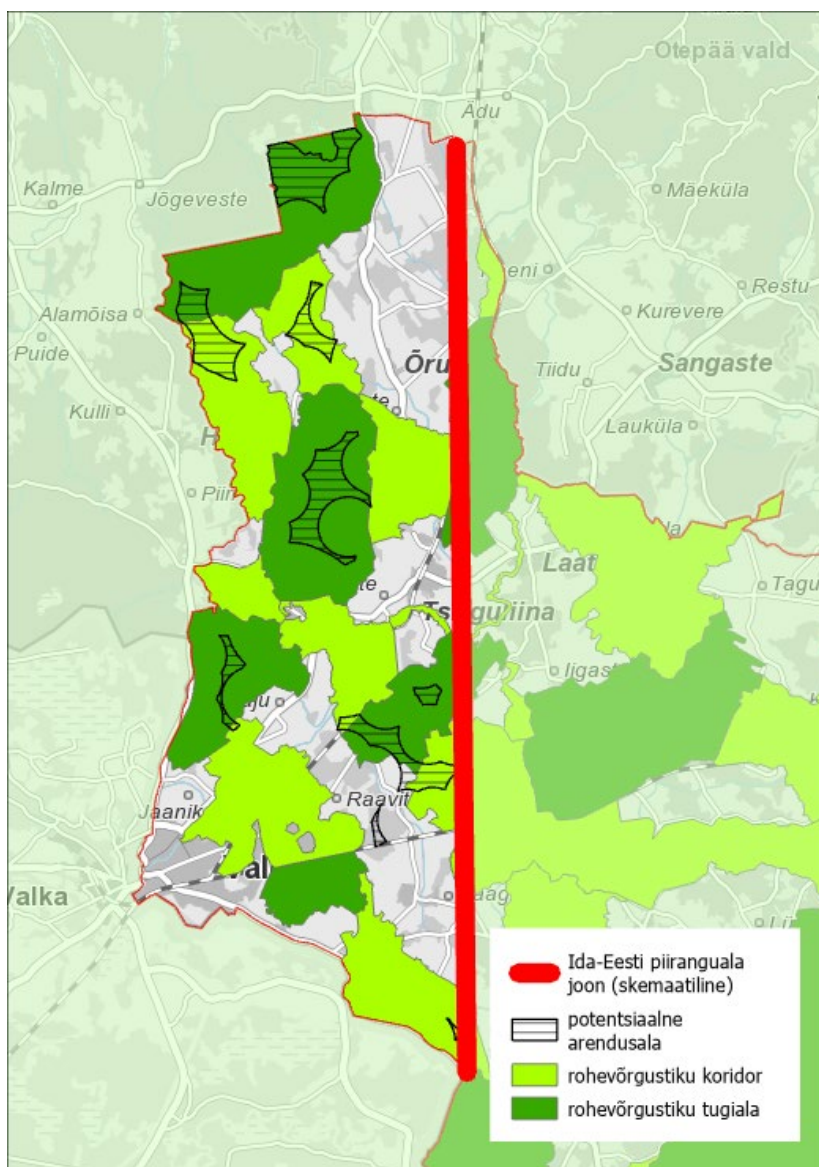

Skeem 5. Analüüsitaval alal asuvad maardlad (Aluskaart: Maa-amet 2021)

Rohevõrgustikuga ja väärtuslike maastikega arvestamine

Majandus- ja kommunikatsiooni ministeerium soovib võimalusel planeerida tuulikute rajamist ka rohelise võrgustiku aladele ja väärtuslikele maastikele. Märkides juurde, et elektrituulikute rajamine rohelisevõrgustiku alale ei tohi oluliselt kahjustada rohelise võrgustiku toimimist ja sidusust. Kuna võimalikud potentsiaalsed alad langevad kokku Valga valla üldplaneeringu eelnõu rohevõrgustiku kihtide objektidega, siis tuleb järgmistes planeerimisetappides läheneda kohapõhiselt. Sel juhul on juba teada ka tuulikute asukohad ja nendega kaasneva muude rajatiste asukohad. Oluline on hinnata rohevõrgustiku edasist säilimist ja toimimist.

Potentsiaalsete alade ja väärtuslike maastike kokkulangevust praeguses Valga valla üldplaneeringu eelnõus ei esine. Kui edasistes etappides määratakse analüüsitavale alale väärtuslikke maastikke, siis tuleb järgmistes planeerimisetappides vaadelda olukorda kohapõhiselt ning hinnata väärtuste püsimist peale tuulepargi rajamist.

Skeem 6. Potentsiaalsete arendusalade kattumine rohevõrgustikuga (Aluskaart: Maa-amet 2021)

Kultuuriväärtustega arvestamine

Tuuleparkide arendamisel ja tuulikute püstitamisel tuleb arvestada analüüsitava alal paiknevate kultuurimälestistega ja selle kaitsevööndiga. Potentsiaalsetest aladest on ühel alal kinnismälestis:

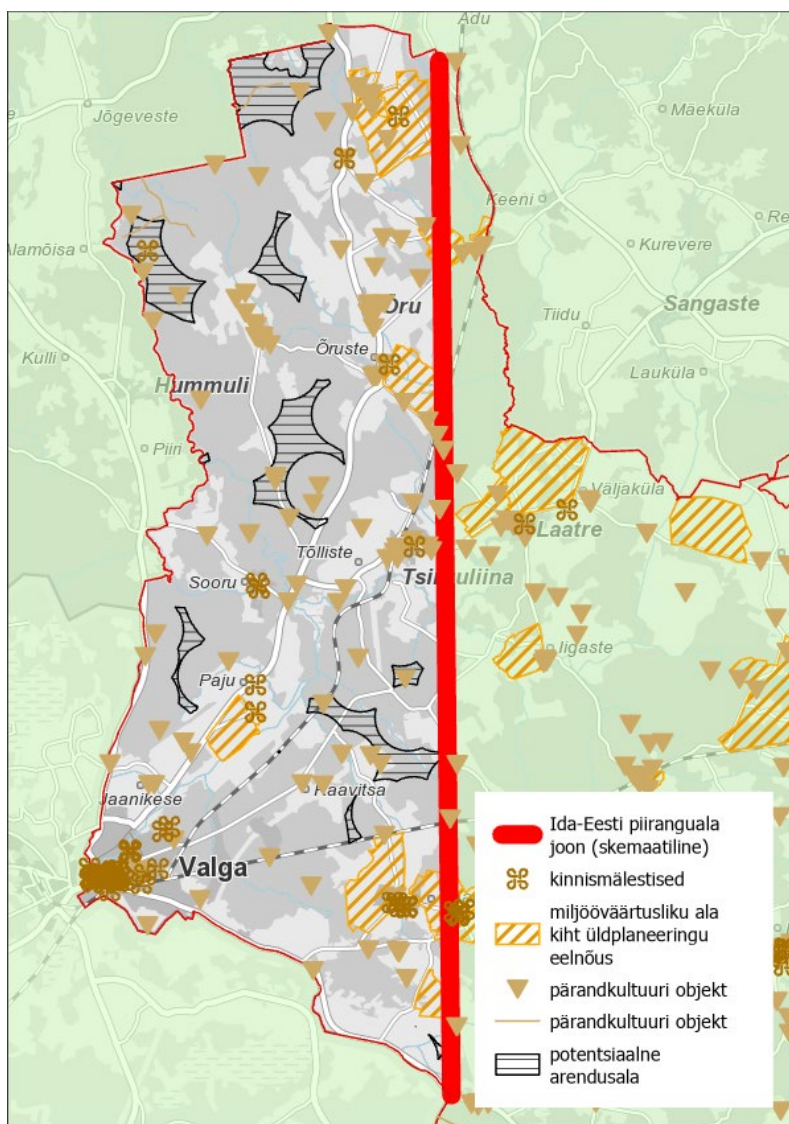
- Kalmistu (mälestise registri nr 13194)⁶

Järgmiste planeeringute koostamisel on asjakohane arvestada ja hinnata kaardistatud pärandkultuuriobjektidega⁷. Skeemile 5 kantud pärandkultuuriobjektid on vähesel määral kattuvad potentsiaalsete aladega. Esmalt tuleb kohapõhiselt tuvastada objekti väärtused ja nende säilivus ning hinnata edasise säilimise võimalusi tuulikutega alal.

⁶ Viide Kultuurimälestiste registrisse

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=13194>

⁷ EELISe pärandkultuuri andmekiht (15.11.20201)

Skeem 7. Kultuuriväärtuste kaardistus analüüsitaval alal (Aluskaart: Maa-amet 2021).

Tehnilise taristuga arvestamine

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium soovib elektrituulikute ja tuuleparkide kavandamisel arvestada, et elektrituulik ei tohi avalikult kasutatavatel teedele (sõltumata nende funktsioonist, liigist, klassist ja lubatud sõidukiirusest) paikneda lähemal kui $1,5x(H+D)$ (H on tuuliku masti kõrgus, D rootori e tiiviku diameeter). Väikese kasutusega (alla 100 auto/ööpäevas) avalikult kasutatavate teede puhul võib põhjendatud juhtudel riskianalüüsile tuginedes ja teeomaniku nõusolekul lubada planeeringus elektrituulikuid teedele lähemale, kuid mitte lähemale kui tuuliku kõrgus ($H+0,5D$). Kuna praeguses etapis ei ole teada tuulikute parameetreid, siis teedest tulenevate piirangutega tuleb arvestada edasistes planeerimise etappides.

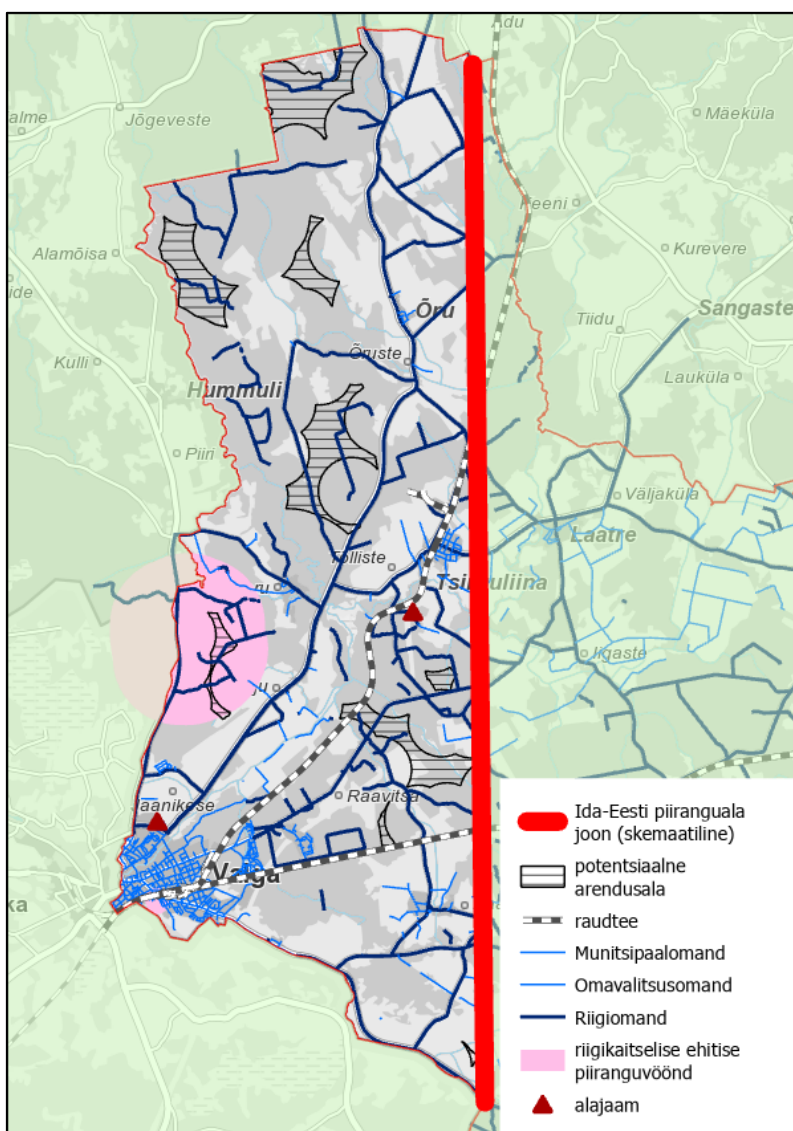
Sarnast lähenemist tuleb kasutada ka raudtee lähedusse tuulikute kavandamisel. Kaks potentsiaalset ala lõikuvad Tartu-Valga raudteega.

Lisaks tuleb arvestada, et analüüsitavale alale jääb kaks riigikaitse ehitist:

- Valgamaa maleva staabi- ja tagalakeskus (piiranguvööndi ulatus 300 m). Objekt asub Valga linna tiheasustusalal, seega on välistatud tuulikute püstitamine selle lähedusse.
- Metsniku lasketiir (piiranguvööndi ulatus 2000 m) asub Jaanikese külas. Metsniku lasketiiru piiranguvööndisse jääb üks võimalikest potentsiaalsetest aladest.

Ehitusseadustiku § 120 lõike 1 nimetatud juhul on ehitise püstitamine riigikaitselise ehitise piiranguvööndisse võimalik Kaitseministeeriumi kooskõlastuse alusel. See tähendab, et edasises planeerimises tuleb teha koostööd Kaitseministeeriumiga, et selgitada välja tingimused tuulikute püstitamiseks.

Käesolevat analüüsi koostades ei ole arvestatud elektriliinidega ega ehitistest tulenevate kitsendustega. Suure tõenäosusega ehitatakse tuuleparke arendades olemasolevaid elektrisüsteeme ümber või laiendatakse olulisel määral. Selle käigus muutuvad ka ehitistest tulenevad piirangud. Seega tuleb edaspidi täpsemaid planeeringuid koostades läheneda kohapõhiselt ning võtta arvesse õigusaktidega ettenähtud piiranguid.

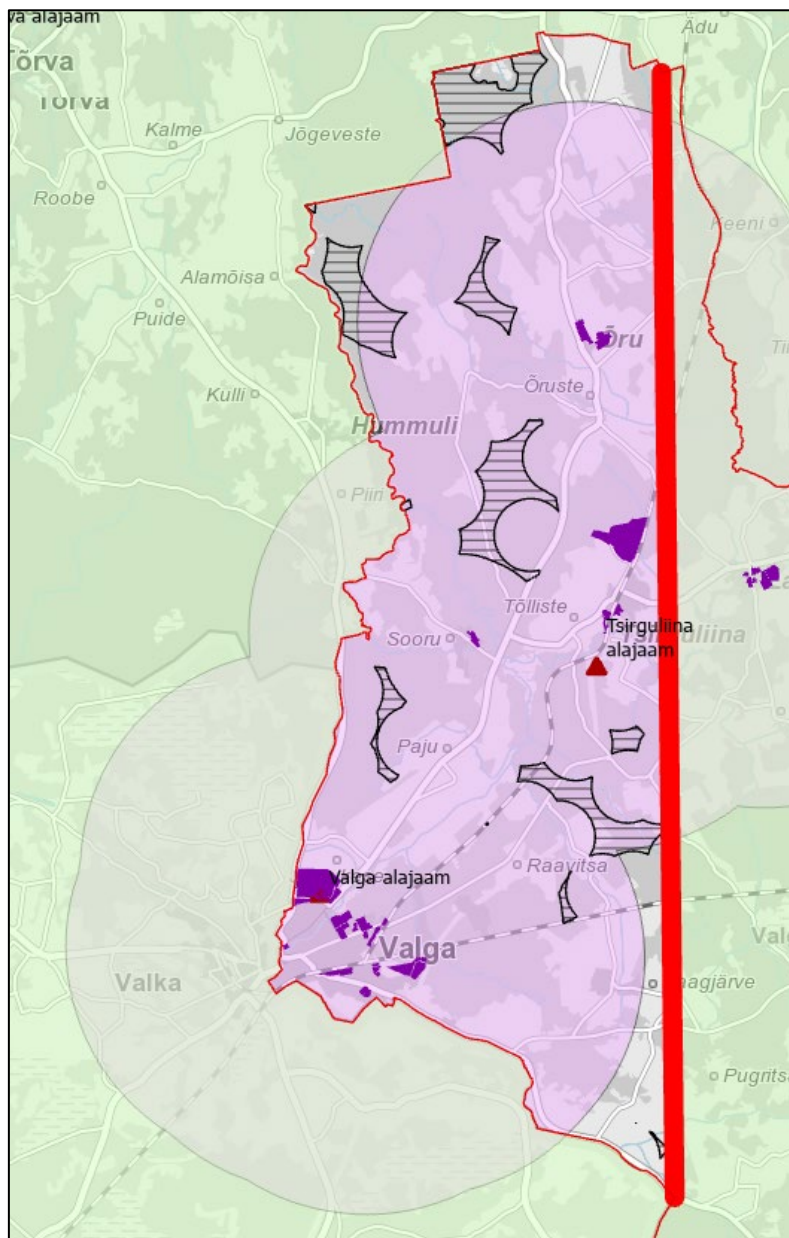

Skeem 8. Tehnilise taristuga arvestamine tuuleparkide kavandamisel (Aluskaart: Maa-amet 2021)

Valga valla ettevõtlus- ja tootmisaladega arvestamine

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium soovib soodustada üksiktuulikute rajamist ettevõtlusaladele ning määrata antud piirkonnad sobivaks tuuleenergia alaks. Alates 2018. aastast saavad kohalikud tööstused ja ettevõtted rajada energiatootmise juurest 6 km raadiuses enda energiatarbimise katmiseks otseliini, mis annab võimaluse kokku hoida võrgutasude pealt.

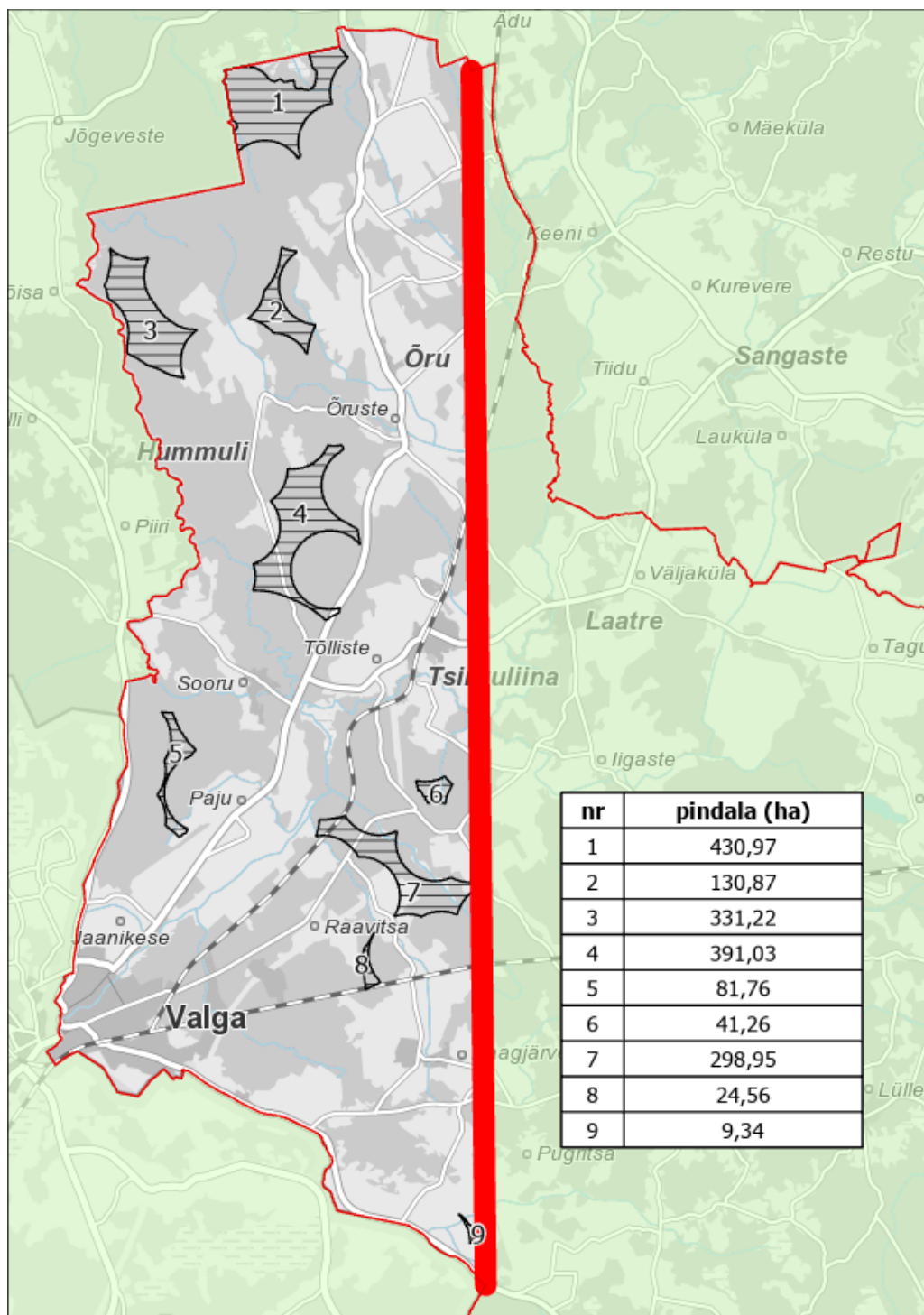
Arvestades Valga valla üldplaneeringu eelnõus määratud valla tootmis- ja ettevõtlusaladega, võib täheldada, et analüüsitava alal kaardistatud potentsiaalsed tuuleparkide arenduskohad jäävad valdavalt tootmis- ja ettevõtlusalade mõjupiirkonda (6 km). Seega on võimalik kasutada tuulikute rajamist ka otseliinidega.

Skema 9. Potentsiaalsete alade paiknemine Valga valla tootmis- ja ettevõtlusalade suhtes (puhver 6 km) (Aluskaart: Maa-amet 2021).

TÖÖ TULEMUS

Analüüsi tulemusena selgitati välja 9 potentsiaalsed alad, mida on võimalik üldplaneeringu menetluses kaaluda tuulepargi kui olulise ruumimõjuga ehitise asukoha valikuks. Käesolev analüüs on suure üldistusastmega ning seab järgmiste etapi planeeringutele kohustuse täpsemate uuringute läbiviimiseks.

Skeem 10. Valga valla potentsiaalsed alad tuuleparkide rajamiseks (Aluskaart: Maa-amet 2021).